

«Türk(men)çe perman» hakykatdanam Garamanogly Mämmet bege degişlimi?

Category: Kitapcy,Sözler,Türkmen dili

написано kitapcy | 23 января, 2025

"Türk(men)çe perman" hakykatdanam Garamanogly Mämmet bege degişlimi? "TÜRKÇE FERMANI" HAKIKATEN KARAMANOĞLU MEHMET BEY'E MI AIT?

Karamanoğlu Mehmed Bey'in 13 Mayıs 1277'de "Bugünden sonra hiç kimse divanda, dergâhta, bargâhta, mecliste ve meydanda Türkçe'den başka dil konuşmayacak" buyuran bir ferman çıkartıp Türkçe'yi "devlet dili" ilân ettiği söylenir ve her 13 Mayıs, senelerden buyana "dil bayramı" olarak kutlanır.

Dün bu bayramın 743. yıldönümüydü, devlet büyükleri mesajlar yayınladılar ve Mehmed Bey'in Alanya'ya yeni dikilen heykelinin de açılışı yapıldı...

Türkoloji'nin büyük isimlerinden olan rahmetli Prof. Şinasi

Tekin'e, Karamanoğlu Mehmed Bey'e atfedilen ferman hakkında 1990'ların ortalarında birşeyler sormuştum. Hoca "O iş pek öyle söylendiği gibi değildir..." demiş, sonra "Devrin kaynaklarında teferruatı tam olarak verilmese bile böyle bir ferman bahsediliyor ama Mehmed Bey fermanın neşredildiği tarihte henüz ferman verecek mevkide değildir. Üstelik fermanın verilmiş sebebi başkadır. Türkçe'yi öne çıkartıp resmî dil yapmak gibi bir heves o asırda sözkonusu olamazdı. Mesele, bürokrasideki İranlı kâtiplerdi. Kâtipler herşeyi Farsça yazıyorlardı ama sadece sıradan halk değil, beylerin çoğu Farsça bilmezdi, devletin başındakiler Farsça ve İlhanlı sistemi ile tutulan vergi kayıtlarını anlamakta zorlanır, maliyenin vaziyetini kayıtlar Türkçe'ye tercüme edildiğinde öğrenebilirlerdi. Fermanın verilme sebebi işte budur, yani hem hesaplara sahip çıkmak, hem de anlamadıkları bir dil vasıtası ile kendilerinden gizli işler çevrilmesine mâni olabilmek" diye uzun uzun anlatmıştı...

Anadolu'nun, özellikle de Konya ile Karaman'ın o devirdeki Türk sâkinlerinin İran taraflarından at üzerinde gelmiş Türkmenler olduğunu ve sadece Türkçe bildiklerini düşündüğünüz takdirde, Şinasi Hoca'nın söylediklerini daha iyi anlayabilirsiniz...

KAYNAKLARDA İSİM GEÇMİYOR!

Derken aradan birkaç sene geçti ve Türk Tarih Kurumu'nun akademik dergisi "Belleten" in 2000 yılının Nisan'ında çıkan 239. sayısında, Selçuklu tarihçiliğinin son önemli hocalarından birinin, Prof. Dr. Erdoğan Merçil'in 1998'de Viyana'da toplanan bir kongreye tebliğ olarak sunduğu "Türkiye Selçukluları Devrinde Türkçe'nin Resmî Dil Olmasını Kim Kabul Etti?" başlıklı gayet enteresan bir yazısı yayınlandı.

Prof. Merçil, 13 Mayıs tarihini 1918'de Prof. Fuad Köprülü'nün ortaya attığını söyledikten sonra ferman meselesinin Selçuklu dönemi kaynaklarında nasıl geçtiğini uzun uzun anlatıyor ve mâlûm fermanın Karamanoğlu Mehmed Bey tarafından verilmesinin mümkün olmadığını söylüyordu.

Kaynaklarda bu konuda yazılanları burada nakletmeme gerek yok; merak duyanlar internete girer ve sözünü ettiğim makaleyi Tarih Kurumu'nun sitesinden hemen indirebilirler...

Şimdi, Prof. Erdoğan Merçil'in vardığı neticeyi biraz daha ayrıntılı şekilde nakledeyim: Merçil, asırlar öncesinin kaynaklarının fermanan bahsettiklerini ama kararı Karamanoğlu Mehmed Bey'in değil, Konya'da toplanan ve bir çeşit "hükümet" demek olan "Selçuklu Divanı"nın verdiğini, zaten Mehmed Bey'in o günlerde henüz vezir olmadığını ve vezaret makamına birkaç gün sonra getirildiğini anlatıyor...

Yani fermanın mevcudiyeti doğru ama sahibi tartışmalı!

Karamanlılar'dan hiddetlenmemelerini rica ederek söyleyeceğim: Selçuklu dönemi alanının şu andaki en büyük üstadlarından olan Prof. Merçil'in vardığı neticenin artık dikkate alınması şarttır ve Karamanoğlu Mehmed Bey'in ferman mevzuundaki yeri, yapılacak yeni araştırmaların neticesinde ciddî şekilde tekrar değerlendirilmelidir!

TÜRKÇE, OSMANLI DEVRİNDE RESMÎ DİL OLDU

Unutmamamız gereken bir husus daha var: Selçuklular geçmişte parlak medeniyetler kurmuş olan Türk devletlerinden biridir ama bu devletin resmî dili Farsça'dır, hattâ Anadolu Beylikleri'nden bugüne ulaşabilen tek-tük belgeler de Türkçe değildir, çoğu Farsça ve az bir kısmı da Arapça ile yazılmışlardır!

Ortadoğu'da Türkçe'yi resmî dil yapan ilk devlet, Osmanlılardır! İkide bir ortalığa dökölme meraklılarının "Osmanlı Türkçe bilmezdi, sarayda Türkçe değil Farsça konuşulurdu, zaten 'Osmanlıca' dedikleri de Türkçe değil, Arapça ve Farsça kırması tuhaf bir dildi" gibisinden gevelemelerine inanmayın! Osmanlı Devleti tâââ 14. asırdan itibaren bütün yazışmalarını sonradan yer yer ağdalı da olsa sadece Türkçe yapmış ve bir devletin millî kimliğinin en önemli unsurlarının başında gelen askerî dil, yani orduda konuşulan lisan her zaman Türkçe olmuştur!

Sırası gelmişken, yere-göğe koyamadığımız Karamanoğlu Mehmed Bey'e karşı işlediğimiz büyük bir kabahatten, bir ayıbımızdan da bahsedeyim:

Hani "Güzel Türkçemiz", "anadilimiz", "Karamanoğlu Mehmed

Bey'in büyük hizmeti", vesaire gibisinden kavramlara pek meraklıyız ve her 13 Mayıs geldiğinde bu sözleri daha bir çoşarak sarfederiz ya...

Karamanoğlu Mehmed Bey'in 1993'de Karaman'a heykeli dikilmişti, heykel seneler sonra Karaman'da başka bir yere nakledildi ve Türkçe'yi resmî dil ilân ettiğine inanılan kişinin heykelinin ilk dikilişinde Türkçe'nin nasıl katledilmiş olduğu da nakil sırasında farkedildi!

Burada heykelin eski ve yeni yerlerinde çekilmiş fotoğrafları yeralıyor... İlk fotoğrafta Mehmed Bey'in elinde görünen meşhur fermanın üzerindeki imlâ facialarına bakın! Satır sonlarında yapılan hataların, "da" eklerinin yazılışının ve "t" ile "k" çorbasının rezaletine!

Bu sıra sıra hatâ seneler sonra, heykel başka yere taşınırken farkedilip düzeltilmiş!

"Türkçe konuşun!" diyen fermanın verilmesinin üzerinden yedi asır geçmiş ama bu dili doğru dürüst yazmayı maalesef hâlâ öğrenememişiz!

Murat BARDAKÇI.

«HABERTÜRK» gazetesini, 14.05.2020. Türkmen dili